

ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА У КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ

УДК 378.1:355.1

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.301712>

Микола Семенов, викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення Київського інституту Національної гвардії України
Ольга Єсіпова, науковий співробітник науково-організаційного відділу Національної академії Національної гвардії України

ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА У КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ

У статті проаналізовано поняття “компетентність”. Визначено, що воно не має єдиного тлумачення. Компетентність може бути розглянута як комплексна характеристика особистості, яка включає в себе як зовнішні, так і внутрішні аспекти, необхідні для успішної діяльності та взаємодії з навколишнім середовищем. Дано власне трактування поняття професійна компетентність майбутнього офіцера як інтегральна якість особистості, яка включає в себе готовність виконувати професійні завдання, що досягається у ході набутих знань, умінь та навичок під час професійної підготовки, готовність до самовдосконалення, саморозвитку і саморефлексії.

Ключові слова: компетентність; професійна компетентність; професійна компетентність майбутнього офіцера; майбутній офіцер.

Табл. 1. Літ. 23.

Mykola Semenov, Lecturer of the Combat and Logistical Supply Department, Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine
Olha Yesipova, Researcher of the Scientific and Organizational Department, National Academy of the National Guard of Ukraine

THE CONCEPT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE FUTURE OFFICER IN THE CONTEXT OF PEDAGOGICAL THEORY

The article states that Ukrainian military education is considered to be an extremely important element of the national security and defense capability of the country. In view of the complex challenges and threats that Ukraine is constantly facing, the importance of military education is becoming particularly relevant and important. The tasks of the National Guard of Ukraine are presented. It is determined that the main task of higher military educational institutions of the National Guard of Ukraine is to form professional competence in future officers.

Therefore, in the context of the study, the concept of competence was analysed. It is determined that this concept does not have a single interpretation. Competence can be considered as a complex characteristic of a personality that includes both external and internal aspects necessary for successful activity and interaction with the environment. The concept of professional competence is analysed. It is established that in scientific research there is no single approach to the interpretation of this concept. In the context of scientific research, professional competence is defined as one that implies that a specialist has the necessary set of professional knowledge, skills and abilities, as well as sufficient professional experience for successful professional activity. The concept of professional competence of future officers is studied. Different approaches to the interpretation of the concept of professional competence are identified, the differences of which depend on the direction of the study. The author gives his own interpretation of the concept of professional competence of a future officer as an integral quality of a personality, which includes the readiness to solve professional problems, which is achieved in the course of acquired knowledge, skills and abilities during professional training, readiness for self-improvement, self-development and self-reflection.

Keywords: competence; professional competence; professional competence of a future officer; future officer.

Постановка проблеми. Військова освіта в Україні є надзвичайно важливим компонентом національної безпеки та обороноздатності країни. На сьогоднішній день у зв'язку зі складними викликами і загрозами, з якими стикається Україна, значення військової освіти набуває особливого актуальності й вагомості.

Вищі військові навчальні заклади Національної гвардії України мають на меті підготовку кваліфі-

кованих кадрів для Національної гвардії України, яка відповідає за забезпечення безпеки та захисту суспільства в Україні [15, 21]. Основними завданнями ВВНЗ є: підготовка висококваліфікованих спеціалістів (здійснюють навчання та підготовку курсантів з різних спеціальностей, таких як військово-технічна, військово-медична, військово-правова та інші, для виконання різноманітних завдань у складі Національної гвардії); організація наукових

досліджень та розробок у галузі військової науки, техніки та технологій, спрямовані на підвищення ефективності діяльності Національної гвардії; здійснення підготовки та перепідготовки кадрів для Національної гвардії, включаючи курси підвищення кваліфікації для вже працюючих спеціалістів; проведення виховної роботи серед курсантів, спрямованої на формування у них високих моральних та етичних стандартів, патріотизму та готовності до служіння Україні. Ці завдання спрямовані на забезпечення ефективного функціонування Національної гвардії України та забезпечення безпеки країни загалом.

Отже, можемо говорити про те, що головним завданням ВВНЗ НГУ є формування у майбутніх офіцерів професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Особливості компетентного підходу в сучасній освіті розглядають у своїх працях такі автори, як В. Байденко, О. Гриненко, О. Добровольська, Я. Кодлюк, В. Курок, О. Овчарук, А. Петрук, С. Сисоєва, О. Ситник, Т. Смагіна, Л. Штефан, І. Чебанна, Н. Фомін та інші.

Поняття професійної компетентності майбутнього офіцера досліджували П. Дармограй, О. Євсюков, С. Каплун, О. Коба, М. Хрипало та інші.

Мета статті. Проаналізувати поняття “професійна компетентність” та визначити сутність поняття “професійна компетентність майбутнього офіцера”.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні компетентнісний підхід виступає одним із стратегічних напрямів державної освітньої політики України [8, 23]. У сучасних умовах основним завданням компетентнісного підходу є підготовка особистості майбутнього фахівця до рівня професійної діяльності й особистісного розвитку, який забезпечуватиме йому комфортні умови життя у суспільстві [17]. Компетентність у перекладі з латинської (competens) – належний, здатний.

У педагогічній теорії науковці поняття компетентності трактують як комплексну особистісну характеристику, що виражає практичну готовність та здатність особи діяти у певній галузі. Вона включає в себе теоретичні знання, уявлення, вміння, навички, мотивацію та цінності, і передбачає наявність досвіду у відповідній діяльності [9]. Так, О. Дубасенок стверджує, що компетентність – це “якість особистості майбутнього фахівця, що характеризує його інтеграцію у середовище професійної діяльності, як і у різні соціальні середовища, входження в які виявляє необхідність виконувати різні соціальні ролі” [10, 11]. В. Ягупов визначає, що компетентність це підготовленість (теоретична та практична), здатність (інтелектуальна, діяльнісна та суб’єктна) і готовність (професійна, особистісна, психологічна тощо) особи як суб’єкта діяльності до певного виду діяльності [23, 4]. Е. Зеєр наголошує,

що компетентність є інтегративною цілісністю знань, умінь, навичок, яка забезпечує професійну діяльність [7]. О. Пометун говорить, що компетентність можна визначити як систематичні навчальні програми, які містять у собі чітко визначені комплекси знань, умінь, навичок та підходів, які студенти отримують під час навчання [18]. Г. Єльнікова тлумачить компетентність як ту, що “стосується людини, розкриває аспекти її поведінки та забезпечує професійно якісне виконання роботи” [12]. Ю. Афанасьєв інтерпретує компетентність як сукупність професійних знань, умінь і навичок, а також методи виконання роботи, що визначають рівень компетентності фахівця через активне використання різноманітних функцій та відповідальності за їхнє застосування [5]. О. Овчарук трактує компетентність, як інтегративну характеристику якості особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкові реакції [16, 19]. Дж. Равен описує компетентність, як особливу здатність особистості, яка є ключовою для успішного виконання певних завдань у конкретній області знань. Ця здатність включає в себе не лише специфічні знання у даній галузі, але і унікальні навички, специфічний спосіб мислення, а також розуміння відповідальності за власні дії [4]. У тлумаченні іноземних науковців, поняття “компетентність” означає володіння конкретними навичками і здібностями, які включають готовність до навчання та взаємини (моделі поведінки), необхідні для виконання певного виду діяльності [3].

Отже, проведений аналіз поняття “компетентність” дає підставу говорити, що вчені, які проводять дослідження у сфері компетентності в освіті, ще досягли єдиного й однозначного розуміння цього терміна. Аналізуючи наведені вище визначення, приходимо до висновку, що компетентність має дві сторони – діялісну та суб’єктну, які виявляються у здатності й готовності особистості до вчинків, що відповідають вимогам конкретної ситуації. При цьому використовуються знання, уміння, навички, досвід та способи поведінки особистості.

У науковій літературі з психології та педагогіки визначається велика кількість різновидів компетентності, які залежать від конкретної діяльності особистості чи фахівця. До них належать: професійна, педагогічна, фахова, дидактична, методична, комунікативна, психологічна, соціокультурна, управлінська, конфліктологічна, політична, діагностична, міжкультурна, економічна, гендерна, інформаційна та інші.

У рамках нашого дослідження особливий інтерес становить професійна компетентність.

У психологічному словнику поняття “професійна компетентність” описується як ставлення до

ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ОФЦЕРА У КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ

успішної професійної діяльності, її важливості та конкретних завдань, разом із необхідними знаннями та навичками, необхідними для її виконання [20]. У словнику з професійної освіти професійну компетентність визначено як сукупність знань та вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності. Вона також включає в себе вміння аналізувати та передбачати наслідки професійної діяльності, а також вміння використовувати інфор-

мацію [19].

У науково-педагогічній літературі визначення цього поняття різняться значно. Дослідники, що займаються проблемою професійної компетентності в освіті, ще не досягли загальноприйнятого розуміння цієї концепції. Для кращого усвідомлення її сутності, ми проаналізували трактування професійної компетентності різними науковцями, які представлені у табл. 1.

Таблиця 1

Визначення поняття “професійна компетентність” у психолого-педагогічній літературі

Науковці	Визначення поняття “професійна компетентність”
В. Ягупов	“системне інтегральне явище щодо суб’єкта професійної діяльності, що включає не лише його професійні і фахові знання, навички, уміння, професійно важливі якості, професійний та фаховий досвід, які забезпечують успішну реалізацію посадових компетенцій, але й мотиваційну готовність і позитивне ставлення до цілей, завдань, змісту, методик, технологій, засобів та результатів своєї професійної діяльності”
В. Свистун	“теоретичний, практичний та психологічний види підготовленості особистості майбутнього фахівця, що виявляється в його здатності і готовності до здійснення конкретного виду професійної діяльності”
А. Шкляр	“оволодіння фахівцем необхідним комплексом професійних знань, умінь і навичок, володіння достатнім професійним досвідом для ефективного здійснення професійної діяльності”
О. Савченко	готовність до виконання спеціалізованої діяльності та здатність суб’єкта до виконання щоденних професійних обов’язків
В. Литвин	сукупність індивідуально набутих протягом професійної підготовки та перепідготовки, а також практичної службової діяльності знань, умінь та навичок, що утворюють внутрішні механізми для виконання службових завдань
Ю. Афанасьєв	сукупність професійних знань, вмінь і навичок, а також інструменти, необхідні для виконання професійної діяльності, які визначають компетентність шляхом активного використання різноманітних функцій та відповідальності фахівця
П. Решетник та Н. Батечко	здатність та готовність особистості до фахової діяльності, яка базується на знаннях та досвіді, набутих через навчання та практичну роботу, зорієнтованих на самостійну участь особистості в обраній галузі професійної діяльності
О. Діденко	категорія, яка відображає готовність та здатність особистості до практичних дій у конкретній сфері. Вона передбачає наявність власного досвіду та охоплює теоретичні знання, уявлення, вміння, навички, мотивацію, а також цінності

У зарубіжній педагогічній теорії феномен “професійна компетентність” розглядають як прояв здатності до виконання професійних завдань [2]. Досліджується у відношенні до продуктивності праці особистості з огляду на її віднесення до більш широкого питання – “життя”. Підхід акцентується на якостях особистості [1]. Професійна компетентність розглядається як активність особи в соціальному контексті, що включає в себе продуктивність праці у вигляді прийняття конкретної ролі, що

виникає внаслідок взаємодії між роботодавцем та працівником [4].

При аналізі різних наукових підходів до розуміння терміна “професійна компетентність” можна відзначити, що це володіння необхідними знаннями, вміннями і навичками для певної професії, творчими здібностями й особистісними якостями, які гарантують продуктивність та успішність у досягненні професійних цілей. У контексті наукового дослідження поняття *професійна компетент-*

ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА У КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ

ність будемо визначати, як таку, що передбачає володіння фахівцем необхідним комплексом професійних знань, вмінь і навичок, а також наявність достатнього професійного досвіду для успішного виконання професійної діяльності.

Оскільки у науковому дослідженні акцент робиться на дослідженні феномену професійної компетентності майбутнього офіцера, отже, проаналізуємо наукові праці, в яких розглядається це поняття.

Так, О. Євсюков сутність поняття “професійна компетентність майбутнього офіцера” визначає як професійно-особистісну, соціально-значущу якісну характеристику майбутнього офіцера, його інтегративну властивість, що орієнтована на неперервне самовдосконалення, самоосвіту, виступає фактором успішності його професійної діяльності [11]. П. Дармограй поняття професійної компетентності майбутніх офіцерів розглядає як цілеспрямований і організований педагогічний вплив на курсантів щодо позитивної зміни їх здатностей ефективно застосовувати в практичній діяльності необхідні професійні знання, уміння і навички, а також особистісних якостей, що дають можливість ефективно виконувати завдання професійної діяльності відповідно до посадового призначення [6]. С. Каплун стверджує, що професійна компетентність майбутнього офіцера є інтегративною якістю військового фахівця. Вона включає сукупність професійно значущих характеристик офіцера, його здатність і готовність розв’язувати професійні проблеми та завдання, що виникають у реальних ситуаціях військово-професійної діяльності. Це досягається за допомогою набутих у ході професійної підготовки знань, умінь, навичок та особистісних якостей майбутнього офіцера, а також його професійного й життєвого досвіду, цінностей і особистої професійної культури [13]. О. Коба розглядає професійну компетентність майбутнього офіцера як інтегральну якість особистості, синтез високого професіоналізму і внутрішніх властивостей [14]. П. Дармограй під професійною компетентністю майбутнього офіцера розуміє “інтегративну особистісну властивість, що охоплює цінності, прагнення та мотиви професійної діяльності, правові, управлінські, спеціальні, психолого-педагогічні й комунікативні знання, уміння і навички, професійно важливі якості та дозволяє ефективно організовувати діяльність установи виконання покарань і взаємодіяти із внутрішнім та зовнішнім середовищем” [7, 7]. М. Хрипало професійною компетентністю майбутніх офіцерів називає “характеристику курсантів, яка відображає їхні прагнення, професійну підготовку, рефлексію, здатність виконувати посадові обов’язки та визначається інтегративним комплексом інтелектуальних якостей і властивостей майбутніх фахівців...” [22, 7].

Висновки. Проаналізувавши визначення професійної компетентності майбутніх офіцерів, під цим поняттям будемо розуміти інтегральну якість особистості, яка включає в себе готовність виконувати професійні завдання, що досягається у ході набутих знань, умінь та навичок під час професійної підготовки, готовність до самовдосконалення, саморозвитку і саморефлексії.

Провівши аналіз поняття професійної компетентності майбутніх офіцерів та висвітливши власне уявлення про це поняття, можна зазначити, що подальше дослідження набуває дослідження структурних аспектів цієї компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Len Holmes. Understanding Professional Competence: Beyond the Limits of Functional Analysis. URL: <http://www.re-skill.org.uk/re-skill/profcomp.htm> (дата звернення: 22.03.2024).
2. Mansfield R. Functional Analysis – a Personal Approach, “Competence and Assessment” (quarterly bulletin of Employment Department’s Occupational Standards Branch), Special Issue 1, December, 1989. p. 5.
3. Moore D., Cheng M., Dainty A. Competence, competency and competencies: performance assessment in organisations. *Work Study*. 2002. Vol. 51 (6). p. 314–319.
4. Walters M.A Guide to Supervisory Training, London, Hotel and Catering Industry Training Board. URL: <http://www.re-skill.org.uk/re-skill/profcomp.htm> (дата звернення: 22.03.2024).
5. Афанасьев Ю.Л. Соціально-культурний потенціал художньої діяльності. Львів : Світ, 1990. 160 с.
6. Дармограй П.В. Педагогічні умови формування професійної компетентності у майбутніх офіцерів державної пенітенціарної служби України у процесі фахової підготовки. URL: <http://surl.li/saivl> (дата звернення: 28.03.2024).
7. Дармограй П.В. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів Державної пенітенціарної служби України у процесі фахової підготовки : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2017. 20 с.
8. Демченко С.О. Розвиток професійно-педагогічної компетентності викладачів спеціальних дисциплін вищих технічних закладів освіти : дис... канд. пед. наук. Черкаси, 2005. 207 с.
9. Діденко О.В. Особливості впровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку майбутніх офіцерів у ВНЗ. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadrps_2014_3_6 (дата звернення: 27.03.2024).
10. Дубасенюк О.А. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2011. 412 с.
11. Євсюков О.Ф. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх офіцерів у навчальному процесі вищого військового навчального закладу : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2007. 21 с.
12. Єльнікова Г.В. Компетентнісний підхід до моделювання професійної діяльності керівника вищого навчального закладу. *Теорія та методика управління освітою*. 2010. № 4. URL: <http://tme.umo.edu.ua> (дата звернення: 21.03.2024).
13. Каплун С.О. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів служб тилу у процесі вивчення спеціальних дисциплін: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Ялта, 2010. 20 с.

14. Коба О.В. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів внутрішніх військ МВС України в процесі вивчення тактико-спеціальних дисциплін : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2013. 20 с.

15. Медвідь Ю., Ніконенко А., Дем'янишин В. Взаємозв'язок інноваційних компетентностей з готовністю майбутнього офіцера національної гвардії України до виконання завдань. *Молодь і ринок*. 2024. № 1 (221). С. 112–117. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.296928>

16. Овчарук О.В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. URL: <http://surl.li/sbauz> (дата звернення: 21.03.2024).

17. Освіта України. Нормативно-правові документи. Київ : Міленіум, 2001. 472 с.

18. Пометун О.І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ : "К.І.С.", 2004. С. 15–24.

19. Професійна освіта : словник : навч. посіб. / уклад. С.У. Гончаренко та ін. Київ : Вища школа, 2000. 380 с.

20. Психологічний словник / за ред. В.І. Войтка. Київ : Вища школа, 1982. 215 с.

21. Хорошун В.П., Єсіпова О.О., Семенов М.В. Впровадження інноваційних технологій у навчальну діяльність майбутніх офіцерів під час вивчення інженерної підготовки. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 10 (16). С. 932–940. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10\(16\)-932-940](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10(16)-932-940)

22. Хрупало М.М. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів тилу засобами проектної діяльності : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2017. 20 с.

23. Ягупов В.В., Свистун В.І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Наукові записки НАУКМА*. Київ, 2007. Т. 71. С. 3–8.

REFERENCES

1. Len Holmes. Understanding Professional Competence: Beyond the Limits of Functional Analysis. Available at: <http://www.re-skill.org.uk/relskill/profcomp.htm> (Accessed 22 March 2024). [in English].

2. Mansfield, R. (1989). Functional Analysis – a Personal Approach, 'Competence and Assessment' (quarterly bulletin of Employment Department's Occupational Standards Branch), Special Issue 1, December, p. 5 [in English].

3. Moore, D. et al. (2002). Competence, competency and competencies: performance assessment in organisations. *Work Study*. Vol. 51 (6), 2002. p. 314–319. [in English].

4. Walters, M.A Guide to Supervisory Training, London, Hotel and Catering Industry Training Board. Available at: <http://www.re-skill.org.uk/relskill/profcomp.htm> (Accessed 22 March 2024). [in English].

5. Afanasiev, Yu.L. (1990). Sotsialno-kulturnyi potentsial khudozhnoi diialnosti [Social and cultural potential of artistic activity]. Lviv, 160 p. [in Ukrainian].

6. Darmohrai, P.V. Pedagogichni umovy formuvannia profesiinoi kompetentnosti u maibutnikh ofitseriv derzhavnoi penitentsiarnoi sluzhby Ukrainy u protsesi fakhovoi pidhotovky [Pedagogical Conditions for the Formation of Professional Competence in Future Officers of the State Penitentiary Service of Ukraine in the Process of Professional Training]. Available at: <http://surl.li/saivl> (Accessed 28 March 2024). [in Ukrainian].

7. Darmohrai, P.V. (2017). Formuvannia profesiinoi kom-

petentnosti maibutnikh ofitseriv Derzhavnoi penitentsiarnoi sluzhby Ukrainy u protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of Professional Competence of Future Officers of the State Penitentiary Service of Ukraine in the Process of Professional Training]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Khmelnyskiy, 20 p. [in Ukrainian].

8. Demchenko, S.O. (2005). Rozvytok profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti vykladachiv spetsialnykh dystsyplin vyshchyykh tekhnichnykh zakladiv osvity [Development of professional and pedagogical competence of teachers of special disciplines of higher technical educational institutions]. *Candidate's thesis*. Cherkasy, 207 p. [in Ukrainian].

9. Didenko, O.V. Osoblyvosti vprovadzhennia kompetentnisnogo pidkhodu u profesiinu pidhotovku maibutnikh ofitseriv u VNZ [Peculiarities of Implementing a Competence-Based Approach in the Professional Training of Future Officers in Higher Education Institutions]. *Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_3_6 (Accessed 27 March 2024) [in Ukrainian].

10. Dubaseniuk, O.A. (2011). Profesiina pedahohichna osvita: kompetentnisnyi pidkhid [Professional teacher education: a competence-based approach]. Zhytomyr, 412 p. [in Ukrainian].

11. Yevsiukov, O.F. (2007). Pedahohichni umovy formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv u navchalnomu protsesi vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu [Pedagogical Conditions for the Formation of Future Officers' Professional Competence in the Educational Process of a Higher Military Educational Institution]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv, 21 p. [in Ukrainian].

12. Yelnikova, H.V. (2010). Kompetentnisnyi pidkhid do modeliuvannia profesiinoi diialnosti kerivnyka vyshchoho navchalnoho zakladu [Competence-based approach to modelling the professional activity of the head of a higher education institution]. *Theory and methodology of education management*. No. 4. Available at: <http://tme.umo.edu.ua> (Accessed 21 March 2024) [in Ukrainian].

13. Kaplun, S.O. (2010). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv sluzhb tylu u protsesi vyvchennia spetsialnykh dystsyplin [Formation of Professional Competence of Future Logistics Officers in the Process of Studying Special Disciplines]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Yalta, 20 p. [in Ukrainian].

14. Koba, O.V. (2013). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv vnutrishnikh viisk MVS Ukrainy v protsesi vyvchennia taktyko-spetsialnykh dystsyplin [Formation of Professional Competence of Future Officers of the Internal Troops of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the Process of Studying Tactical and Special Disciplines]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, 20 p. [in Ukrainian].

15. Medvid, Yu. et al. (2024). Vzaiemozviazok neobkhdnykh kompetentnostei z hotovnistiu maibutnoho ofitsera natsionalnoi hvardii Ukrainy do vykonannia zavdan [The relationship between the required competences and the readiness of a future officer of the National Guard of Ukraine to perform tasks]. *Youth & market*. No. 1 (221). pp. 112–117. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.296928> [in Ukrainian].

16. Ovcharuk, O.V. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy [Competence-based approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives.]. Available at: <http://surl.li/sbauz> (Accessed 21 March 2024). [in Ukrainian].

**ЧИННИКИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ
ОСВІТИ В УКРАЇНІ (70–80-ті рр. ХХ ст.)**

17. Osvita Ukrainy. Normatyvno-pravovi dokumenty [Education of Ukraine. Regulatory and legal documents]. (2001). Kyiv, 472 p. [in Ukrainian].

18. Pometun, O.I. (2004). Teoriia ta praktyka poslidovnoi realizatsii kompetentnisnogo pidkhodu v dosvidi zarubizhnykh krain [Theory and practice of consistent implementation of the competence approach in the experience of foreign countries]. *Competency approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives*. Kyiv, pp. 15–24. [in Ukrainian].

19. Profesiina osvita [Professional education]. *Dictionary: academic manual*. (Ed.) S.U. Honcharenko et al. Kyiv, 2000. 380 p. [in Ukrainian].

20. Psykholohichni slovnyk (1982). [Psychological dictionary]. (Ed.) V.I. Voitk. Kyiv, 215 p. [in Ukrainian].

21. Khoroshun, V.P. et al. (2023). Vprovadzhennia innovatsiinykh tekhnolohii u navchalnu diialnist maibutnykh

ofitseriv pid chas vyvchennia inzhenernoi pidhotovky [Implementation of innovative technologies in the educational activities of future officers in the course of engineering training]. *Bulletin of Science and Education*. No. 10 (16). pp. 932–940. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10\(16\)-932-940](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10(16)-932-940) [in Ukrainian].

22. Khrupalo, M.M. (2017). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnykh ofitseriv tylu zasobamy proektnoi diialnosti [Formation of Professional Competence of Future Logistics Officers by Means of Project Activities]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Khmelnytskyi, 20 p. [in Ukrainian].

23. Yahupov, V.V. & Svystun, V.I. (2007). Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky fakhivtsiv u systemi vyshchoi osvity [Competence-based approach to training specialists in the higher education system]. *NaUKMA Research Papers. Law*. Kyiv. Vol. 71. pp. 3–8. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 11.04.2024

УДК 378.091.212:005.963

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.305842>

Світлана Цибульська, старший викладач
дошкільної та початкової освіти ІПО
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

**ЧИННИКИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ
ОСВІТИ В УКРАЇНІ (70–80-ті рр. ХХ ст.)**

У статті висвітлено результати теоретичного аналізу чинників становлення та розвитку системи післядипломної педагогічної освіти і підвищення кваліфікації вчителів у Незалежній Україні. Основою для виокремлення чинників становлення системи післядипломної педагогічної освіти та підвищення кваліфікації вчителів слугує студіювання наукових розвідок, що розкривають поступ освітньої галузі в історичній ретроспективі 80-х рр. ХХ ст., нормативно-правової бази та досвіду роботи закладів післядипломної освіти. Встановлено цілі, завдання, принципи, структуру, зміст і методичне забезпечення усіх рівнів і форм цієї системи. Акцентовано увагу на особливостях організації професійного розвитку курсів підвищення кваліфікації управлінського персоналу та педагогічних кадрів закладів освіти у зазначений період. Визначено підходи щодо оцінювання ефективності підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. З'ясовано позитивні аспекти педагогічного досвіду підвищення кваліфікації педагогічних кадрів закладів освіти в період 70–80-х рр. ХХ ст., а також наголошено на негативних тенденціях. Звернення до історичного досвіду організації післядипломної освіти педагогів уможливить визначити основні чинники, які мають бути враховані при організації роботи сучасної післядипломної педагогічної освіти та курсів підвищення кваліфікації вчителів.

Ключові слова: становлення; розвиток; післядипломна освіта; підвищення кваліфікації; курси підвищення кваліфікації; інститут удосконалення вчителів.

Лит. 22.

Svitlana Tsybulska, Senior Lecturer of the
Preschool and Primary Education Department,
Kyiv Borys Hrinchenko Metropolitan University

**FACTORS OF THE ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF POSTGRADUATE
TEACHING EDUCATION IN UKRAINE (1970–1980s)**

The article highlights the results of a theoretical analysis of the factors of formation and development of the post-graduate pedagogical education and teacher training system in independent Ukraine. The basis for identifying the factors of the formation of the system of post-graduate pedagogical education and improving the qualifications of teachers is the research of scientific intelligence, which reveals the progress of the educational field in the historical retrospect of the 80s of the 20th century. The regulatory framework and work experience of post-graduate education institutions are described. The goals, tasks, principles, structure, content and methodological support of all levels and forms of this system has been established. Attention is focused on the peculiarities of the organization of advanced training courses for managerial and